

Tajutud vanemliku kompetentsuse küsimustiku faktoranalüüsi tulemused

Tervise Arengu Instituut
National Institute for Health Development

Tervise Arengu Instituut
OÜ Kognitiivse ja Käitumisteraapia Keskus

Tajutud vanemliku kompetentsuse küsimustiku faktoranalüüsi tulemused

Aire Trummal, Maarja Kukk, Kirsti Akkermann

Tallinn 2018

Sisukord

Kokkuvõte.....	3
Summary.....	4
1. Originaalküsimustiku struktuur	5
2. Andmebaas ja analüüsi meetod.....	6
3. Faktoranalüüsi käik.....	7
4. Skaala usaldusväärsuse näitajad ja keskmised skoorid.....	10
Viidatud kirjandus	11
Lisa 1	12
Lisa 2.....	13

Kokkuvõte

Tajutud vanemliku kompetentsuse küsimustik (*Parenting Sense of Competence Scale, PSOC*) on J. Gibaud-Wallstoni ja L. P. Wandersmani poolt väljatöötatud ning C. Johstoni ja E. J. Mashi poolt edasiarendatud 16 väitega küsimustik, mille abil vanem hindab enda rahulolu ja suutlikkust vanemlikus rollis. Hinnanguid antakse 6-pallisel nõustumise skaalal. Johnstoni ja Mashi (1989) järgi on tegemist kahefaktorilise struktuuriga: rahulolu ja enesetõhusus. Teised uurijad on faktoranalüüsi käigus jõudnud erinevate tulemusteni.

Eesti- ja venekeelse PSOC küsimustiku analüüsiks liideti kahe uuringu andmebaasid – Tervise Arengu Instituudi üle-eestiline 2-12-aastaste laste vanemate uuringu ning OÜ Kognitiivse ja Käitumisteraapia Keskuse perearstikeskusi külastanud 2–3-aastaste laste vanemate uuringu andmed. Uuriva faktoranalüüsi eesmärgiks oli vajadusel kohandada originaalküsimustiku skaalasid ning jõuda praktikas nii eesti kui vene keeles hästi kasutatava tulemuseni. Lõplikuks lahenduseks osutus kahefaktoriline mudel lühendatud 11-väitelise küsimustikuga. Viis originaalankeedi väidet jäeti välja madalate faktorlaadungite ja/või keerulise sõnastuse tõttu. Rahulolu faktorisse koondus viis ja enesetõhususe faktorisse kuus väidet.

Summary

The Parenting Sense of Competence Scale is a 16-item questionnaire, created by J. Gibaud-Wallston and L. P. Wandersman and developed further by C. Johnston and E. J. Mash, which is used by parents to rate their satisfaction and efficacy in the parenting role. Assessments are provided on a 6-point Likert scale. According to Johnston and Mash (1989), this is a two-factor structure: satisfaction and self-efficacy. Other researchers have reached different results during factor analysis.

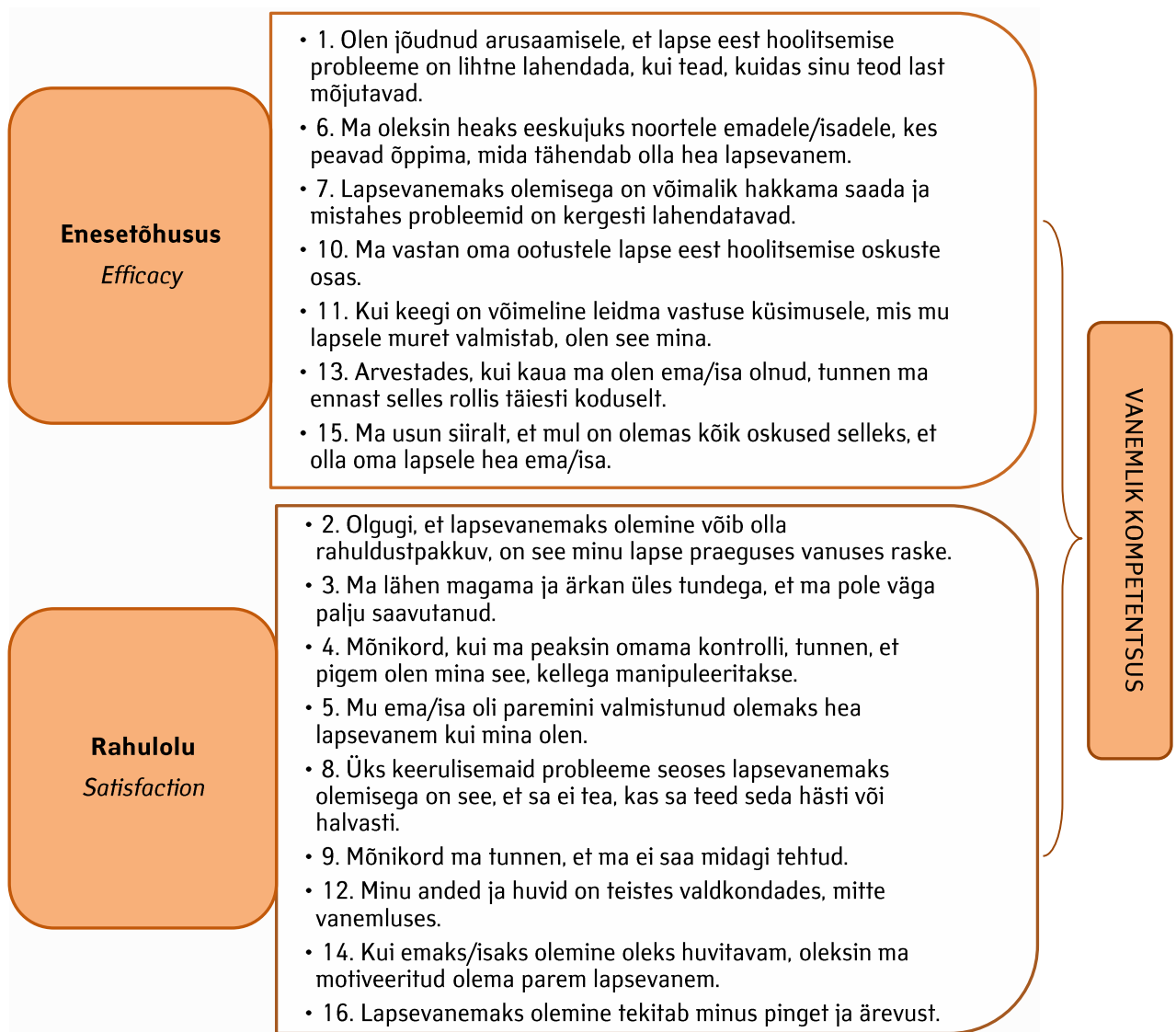
In order to analyse the Estonian and the Russian language PSOC questionnaire, databases of two studies were joined – compiling data from the nationwide study, conducted by the National Institute for Health Development, among parents of 2–12-year-old children in Estonia, and data from the study conducted by the Center for Cognitive and Behaviour Therapy among parents of 2–3-year-old children, who visited general practitioner centres. The objective of the exploratory factor analysis was, if necessary, to amend the scales of the original questionnaire and arrive at a result that could be put to good use in practice both in Estonian and Russian language. The final result was a two-factor model with a reduced 11-item questionnaire. Five items were omitted from the original questionnaire due to low factor loadings and/or complicated wording. The satisfaction factor includes five items and the efficacy factor covers six items.

1. Originaalküsimustiku struktuur

Tajutud vanemliku kompetentsuse küsimustik (PSOC, *Parenting Sense of Competence Scale*) on algselt J. Gibaud-Wallstoni ja L. P. Wandersmani poolt (1978) 1970ndatel välja töötatud 17 väitega instrument imikute vanematele. C. Johnston ja E. J. Mash (1989) kohandasid antud versiooni 1980ndatel mõõtmaks erinevas vanuses laste vanemate rahulolu ja enesetõhusust vanemlikus rollis. Johnston ja Mash on peakomponentide analüüsi abil kinnitanud PSOC ankeedi autorite esitatud kahte skaalat ning nimetanud need enesetõhususeks ja rahuloluks. Seejuures erines analüüs kahes aspektis Gibaud-Wallstoni ja Wandersmani originaaljaotusest, mis põhineb teoreetilisel põhjendatusel (faktoranalüüsi ei ole teostatud). Üks väidetest laadus originaaliga võrreldes erineva skaala alla ning üks ei laadunud kummagi skaala alla ja eemaldati ankeedist. Johnstoni ja Mashi analüüsi tulemusel on PSOC ankeet kasutusel 16 väitega instrumendina. Väidetele vastatakse 6-pallisel nõustumise skaalal („nõustun täielikult“ kuni „ei nõustu üldse“). Eraldi ankeet on mõeldud emadele ja isadele, kus viie väite puhul on sõnastuses kasutatud vastavalt kas sõna „ema“ või „isa“. Väidete sisu on seejuures sama.

Enesetõhususe skaala alla koonduvad 7 väidet (mis kõik on esitatud positiivsena) ja arvatav skoor väljendab kompetentsuse, suutlikkuse ja probleemide lahendamise oskuste taset lapsevanema rolli täitmisel. Rahulolu skaala alla koonduvad 9 väidet (mis kõik on esitatud negatiivsena) ning saadud skoor väljendab lapsevanema mure, frustratsiooni ja motivatsiooni taset (vt joonis 1). Skoorid on summa väidete vastustest skaalal 1–6. Lisaks saab kõigi 16 väite põhjal arvutada kokku vanemliku kompetentsuse koondskoori. Enne analüüsi pööratakse ühe skaala vastuste väärtused ümber, et kõigi vastuste puhul väljendaks suurem väärtus suuremat vanemliku kompetentsuse taset.

PSOC küsimustiku kohta ei ole palju faktoranalüüse teostatud, kuid mõnede autorite töid on võimalik siiski vaadata. Johnstoni ja Mashi kahe faktoriga struktuuri on väikeste erinevustega kinnitanud Kanada uurijad (Ohan jt 2000). Erinevad Austraalia teadlaste grupid jõudsid oma analüüsis aga kolme faktoriga mudelini, nimetades kolmanda faktori (mis sisaldab 2 või 3 väidet) „huviks“. Rogers ja Matthews (2004) jätavad seejuures kõrvale ühe mittelaadunud väite ning Gilmore ja Cuskelly (2009) peavad õigustatuks kolme väite eemaldamist ankeedist. Portugalikeelse küsimustiku kohta on esitatud samuti kolme faktoriga tulemus, kuid kolmas faktor (mille alla kuulub 4 väidet) kannab nime „kontrollitavus“ ja kõrvale on jäetud üks originaalankeedi väide (Nunes jt 2014).

Joonis 1. PSOC küsimustiku väidete jaotus kahe skaala alla Johnstoni ja Mashi (1989) analüüsi alusel

2. Andmebaas ja analüüsi meetod

PSOC on 2014. aastal Sotsiaalministeeriumi töörühma poolt välja valitud ühe hindamisvahendina, mis sobib hästi Eesti oludele ning mida saaks perele olukorra kaardistamisel laiemalt kasutusele võtta (Akkermann 2014). Inglisekeelne originaalküsimustik on Sotsiaalministeeriumi tellimisel eesti ja vene keelde kohandatud 2016. aastal OÜ Kognitiivse ja Käitumisteraapia Keskuse (KKTK) poolt (Akkermann jt 2016). Küsimustiku autoritelt on saadud luba PSOC-i kohandamiseks Eesti kontekstis kasutamise tarvis.

KKTK teostas perioodil august 2015 kuni märts 2016 uuringu 2–3-aastaste laste vanemate seas. Andmeid koguti 24 perearstikeskuses seitsmes Eesti linnas. Lapsevanemate poole pöörduti lapse regulaarse perearsti külastuse käigus ning andmed koguti 359 lapsevanema kohta.

2016. aasta viimases kvartalis kogus ka Tervise Arengu Instituut (TAI) suurema uuringu raames PSOC ankeediga seotud andmeid. Sihtrühmaks olid 2–12-aastaste laste vanemad üle Eesti. Uuringus kasutati kolme ankeeti – PSOC, SDQ (tugevuste ja raskuste küsimustik) ning ECBI

(Eybergi lapse käitumise küsimustik). Andmekogumine toimus rahvastikuregistri põhise kihitatud juhuvalimi alusel postiküsitluse vormis. Lõplikuks valimiks on 1 650 vastajat (Trummal 2017).

PSOC küsimustiku faktoranalüüsi tarvis liideti kahe uuringu andmed üheks andmebaasiks (vt tabel 1). Kasutatud on nende lastevanemate andmeid, kes on vastanud kõigile PSOC küsimustiku väidetele. Puuduvate vastuste tõttu on analüüsist väljas 6 KKTK ja 86 TAI uuringu vastajat.

Tabel 1. Faktoranalüüsi raames kasutatud lastevanemate valimi suurus

Ankeedi keel	Sugu	KKTK uuring 2-3-a laste vanemad	TAI uuring 2-12-a laste vanemad	KOKKU
Eestikeelne küsimustik	Naine	260	630	890
	Mees	42	563	605
Venekeelne küsimustik	Naine	37	205	242
	Mees	14	166	180
KOKKU		353	1 564	1 917

Uuriva faktoranalüüsi läbiviimiseks on kasutatud statistikaprogrammi Stata/IC 13.1. Analüüs on teostatud peatelgedele (*iterated principal factors*) meetodil ning promax rotatsiooni kasutades. Eraldi on analüüsitud eesti ja vene keeles küsimustikku täitnud naiste ja meeste andmeid. Eesmärgiks oli jõuda lahenduseni, mis sobib praktikas ühte moodi kasutamiseks nii naiste kui meeste ning nii eesti- kui venekeelsete vastajate puhul.

Oluline samm uurivas faktoranalüüsis on faktorite arvu piiritlemine. Selleks juhitud Kaiser kriteeriumist, mille järgi jäetakse alles faktorid, mille omaväärtus on ≥ 1 . Lisaks on vaadatud omaväärtuste graafikut (*scree plot*). Graafikul järjestatakse faktorid omaväärtuste kahanemise alusel ja tehakse visuaalselt kindlaks faktorite arv, millest edasi omaväärtused enam järsult ei muutu.

Faktorlaadungeid (ehk tunnuse ja faktori vahelisi korrelatsioonikordajaid) peetakse sisukaks sageli alates väärtusest 0,3 või 0,4 (Brown 2006). Antud analüüsis loeti tunnus faktorisse laaduvaks, kui selle faktorlaadung oli vähemalt 0,4; eelistatult vähemalt 0,5. Kommunaliteetide ehk kirjeldusmäärade puhul (mis näitavad, kui suur osa tunnuse variatiivsusest on faktormudeli abil edasi antud) peeti madalaks väärtust, mis on väiksem kui 0,25. Sobivaima lahenduse valikul oli oluline lähtuda ka tulemuse sisulisest tõlgendatavusest ja kasutatavusest praktikas.

3. Faktoranalüüsi käik

Tabelis 2 on esitatud 16 väitega küsimustiku eesti- ja venekeelse versiooni nelja esimese faktori omaväärtused ning seletatud protsent andmestiku koguhajuvusest. Kaiser kriteerium toetab mõlema keele ja soo puhul kahe faktori eraldamist. Esimesed kaks roteerimata faktorit kirjeldavad juba 60-70% andmete variatiivsusest (kolmas faktor suudaks juurde anda veel 7-8%). Omaväärtuste graafikud viitasid samuti pigem kahele faktorile, kuid meeste puhul polnud kõvera käänupunkt niivõrd selge ja kaaluda võis ka kolmandat faktorit. Seetõttu vaadeldi nii kahe kui kolme faktoriga mudeleid.

Tabel 2. Faktorite omaväärtused ja seletatud protsent andmestiku koguhajuvusest, roteerimata andmed

Vastaja sugu ja küsimustiku keel	Faktor	Omaväärtus	% hajuvusest	% hajuvusest, kumulatiivne
Naine, eestikeelne küsimustik	1	4,50	55,1	55,1
	2	1,23	15,0	70,1
	3	0,64	7,9	78,0
	4	0,45	5,5	83,5
Mees, eestikeelne küsimustik	1	4,14	52,3	52,3
	2	1,10	13,9	66,2
	3	0,64	8,1	74,3
	4	0,41	5,2	79,5
Naine, venekeelne küsimustik	1	4,57	49,5	49,5
	2	1,52	16,5	66,0
	3	0,68	7,4	73,4
	4	0,50	5,4	78,8
Mees, venekeelne küsimustik	1	4,45	41,2	41,2
	2	2,03	18,8	60,0
	3	0,86	8,0	68,0
	4	0,80	7,4	75,4

Väidete laadumine kahe faktoriga mudeli puhul mõlema keele ja soo osas on toodud raporti lisas 1. Laadumine järgib üldplaanis Johnstoni ja Mashi (1989) esitatud struktuuri, kuid osade väidete puhul on tegemist madalate faktorlaadungitega:

- ✓ Väide 12 – eestikeelsete meeste valimis on faktorlaadung < 0,3, ülejäänud gruppides < 0,4.
- ✓ Väide 1 – eestikeelsete naiste valimis on faktorlaadung < 0,5, ülejäänud gruppides < 0,4.
- ✓ Väide 5 ja 8 – kõik faktorlaadungid on < 0,5 ning eestikeelsete meeste valimis ka < 0,4.

Antud väidete puhul on ka kommunaliteedid madalad (< 0,25). Ristlaadungeid ei esine ehk ükski väide ei laadunud korraga mõlema faktori alla.

Kolme faktoriga mudelis eristub eestikeelsete naiste puhul kolmandana huviga seotud faktor, mis sisaldab kahte väidet – 12 („Minu anded ja huvid on teistes valdkondades...“) ja 14 („Kui emaks olemine oleks huvitavam...“).¹ Ülejäänud gruppides taolist selget kolmandat faktorit ei teki ning tulemused varieeruvad. Eestikeelsete meeste puhul koondub kolmandasse faktorisse neli väidet (väide 5, 12, 14, 16), kuid enamike nende faktorlaadungid on < 0,4 (v.a väide 14). Venekeelsete naiste puhul koondub kolmandasse faktorisse kaks väidet (väide 14, 16) ja nendest viimase puhul on faktorlaadung < 0,4. Väide 12 ei laadu ühegi faktori alla. Venekeelsete meeste puhul laadub kolmanda faktori alla vaid üks väide (väide 1). Esineb ka madalama faktorlaadungiga ristlaadumisi.

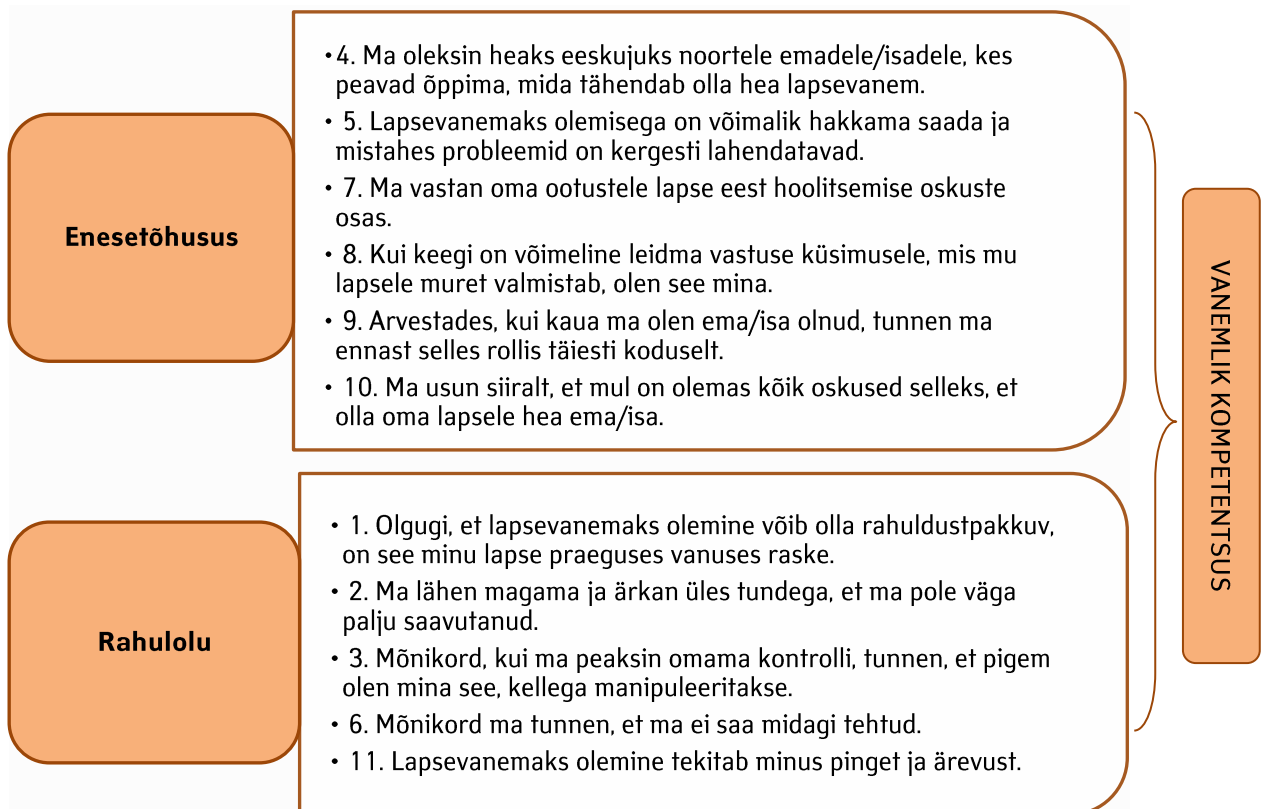
Nende tulemuste alusel otsustati analüüsi jätkata kahefaktorilise mudeliga. Juurde küsiti ka eksperthinnang TAI teadurilt Kenn Konstabelilt. Konstabel juhtis oma järeldustes tähelepanu asjaolule, et PSOC küsimustiku rahulolu faktoris on ainult negatiivsed väited ja enesetõhususe faktoris vaid positiivsed väited. Seejuures väljendavad osad rahulolu faktori väidetest oma sisult

¹ Ka mõned varasemad PSOC küsimustiku uurijad on jõudnud kolmanda huviga seotud faktorini (Rogers & Matthews 2004, Gilmore et al 2009), kuid vaid kahte väidet ei saa pidada piisavaks antud valdkonna kaardistamiseks.

pigem tõhusust (selle vastandit oma negatiivse sõnastusega). Seega võivad kaks faktorit taolisel viisil koonduda mitte sisust, vaid eelkõige väidete negatiivsest või positiivsest ülesehitusest lähtuvalt. Lisaks on osade väidete sõnastused pikad ja keerulised.

Edasises analüüsis eemaldati skaala sisulise kooskõla parandamiseks väited 1, 5, 8, 12 ja 14. Neist neli esimest tõusid kogu skaala põhjal teostatud uurivas faktoranalüüsis esile madalate faktorlaadungite ja kommunaliteetide poolest ning mõnede sõnastus oli raskesti mõistetav. Väidete 1 ja 8 keerulisusele olid tähelepanu juhtinud ka PSOC-i Eestis kasutamise manuaali esmase versiooni põhjal testimise läbi viinud vaimse tervise, sotsiaal- ja haridusvaldkonna spetsialistid, kes küsisid testitavatelt tagasisidet väidete sõnastuse osas. Väide 14 eemaldati seetõttu, et see laadub 3-faktorilise mudeli puhul pea kõigis alagruppides (v.a. vene mehed) kolmandasse faktorisse, kajastab huvi teemat (koos väitega 12) ning on segase ülesehitusega. Emade valimis on ka faktorlaadungid ja kommunaliteetid madalamad.

11-väitelise lühendatud skaala põhjal viidi uuesti läbi uuriv faktoranalüüs, milles faktorite arvuks määrati kaks. Nii naiste kui meeste puhul koonduvad enesetõhususe faktorisse kuus väidet ning rahulolu faktorisse viis väidet (vt joonis 2). Ristlaadumisi ei esine. Väited laaduvad faktorisse tugevamalt kui 0,4 (valdavalt ka tugevamalt kui 0,5) (vt lisa 2). Mudel kirjeldab eestikeelsete naiste puhul kokku 39% andmete variatiivsusest (enesetõhususe faktor 23% ja rahulolu faktor 16%), eestikeelsete meeste puhul 35% (faktorid 21% ja 14%), venekeelsete naiste puhul 42% (faktorid 25% ja 17%) ning venekeelsete meeste puhul 43% (faktorid 25% ja 18%).

Joonis 2. 11-väitelise PSOC küsimustiku väidete jaotus alavaldkondadeks

4. Skaala usaldusvääruse näitajad ja keskmised skoorid

Kogu skaala usaldusvääruse koefitsient (Cronbach'i alfa) on heal tasemel ning jääb vastajate soo ja keele lõikes vahemikku 0,80–0,84. Enesetõhususe skaala puhul on see vahemikus 0,78–0,83 ja rahulolu skaala puhul 0,70–0,77. Üksikväidete korrelatsioonikoefitsiendid on suuremad kui 0,4.

11 väitega PSOC küsimustiku enesetõhususe skoor saab olla vahemikus 6–36, rahulolu skoor vahemikus 5–30 ning vanemliku kompetentsi koondskoor 11–66. Tabelis 3 on näidatud PSOC küsimustiku skooride keskmised rahvastikus ehk 2–12-aastaste laste vanemate seas. Tulemus on esitatud TAI uuringu andmetel, kuna tegemist on üle-eestilise juhuvalimiga (KKTK uuringu valim puudutab perearstikeskusi külastanud 2–3-a laste vanemaid). Rahvuse lõikes skoorid statistiliselt olulisel määral ei erine. Soo lõikes on naiste enesetõhususe skoor veidi kõrgem kui meestel (vahe 0,8 punkti), teised skoorid ei erine.

Tabel 3. Vanemliku kompetentsuse skaalade keskmised skoorid 2–12-aastaste laste vanemate seas soo lõikes (TAI uuring 2016²)

Skaala	Naine, n=878		Mees, n=761		KOKKU, n=1639	
	Keskmine	Sh*	Keskmine	Sh	Keskmine	Sh
Enesetõhusus	26,2	4,3	25,4	4,2	25,8	4,2
Rahulolu	20,3	4,5	20,5	4,3	20,4	4,4
Kompetentsus kokku	46,5	7,6	45,8	7,2	46,2	7,4

*Sh = standardhälve

² Rahvastiku keskmiste skooride arvutamisel on kasutatud puuduvate väärtuste asendamist. Kui vastamata on üks skooritava alavaldkonna väidetest, on puuduv väärtus asendatud teiste valdkonna väidete vastuste keskmisega. Kui vastamata on enam kui üks väide, ei ole antud küsimustikuga skoori arvutamisel arvestatud.

Viidatud kirjandus

- Akkermann, K. (2014). Lapse heaolu ja vaimse tervise hindamisvahendite kaardistamine. Rakenduskava standardiseeritud hindamisvahendite kohandamiseks Eesti praktikale. Lõppraport.
- Akkermann, K., Peet, K., Velling, L. (2016). Hindamisvahendite kohandamine laste vaimse tervise probleemide varajaseks märkamiseks. Uuringu Lõppraport. OÜ Kognitiivse ja Käitumisteraapia Keskus.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory factor analysis for applied research*. New York: Guilford Publications.
- Gibaud-Wallston, J., Wandersman, L. P. (1978). Development and utility of the Parenting Sense of Competence Scale. Esitletud töö Ameerika Psühholoogia Assotsiatsiooni aastakonverentsil Torontos.
- Gilmore, L. A., Cuskelly, M. (2008) Factor structure of the parenting sense of competence scale using a normative sample. *Child care, health & development*, 38(1), 48-55.
- Johnston, C., Mash, E. J. (1989). A measure of parenting satisfaction and efficacy. *Journal of Clinical Child Psychology*, 18, 167–175.
- Nunes, C., Jiménez, L., Menéndez, S., Ayala-Nunes, L., Hidalgo, V. (2014). Psychometric properties of an adapted version of the parental sense of competence (PSOC) scale for Portuguese at-risk parents. *Child and Family Social Work*, 10.1111/cfs.12159.
- Ohan, J. L., Leung, D. W., Johnston, C. (2000). The Parenting Sense of Competence Scale: Evidence of a Stable Factor Structure and Validity. *Canadian Journal of Behavioural Science*, 32(4), 251–261.
- Rogers, H., Matthews, J. (2004). The parenting sense of competence scale: Investigation of the factor structure, reliability, and validity for an Australian sample. *Australian Psychologist*, 39(1), 88–96.
- Trummal, A. (2017). 2–12-aastaste laste vanemate tajutud kompetentsus ja käitumiskeskuste esinemine lastel. Uuringu raport. Tervise Arengu Instituut.

Lisa 1. PSOC küsimustiku faktorlaadungid ja kommunaliteetid kahe faktoriga mudeli korral, 16 väidet (uuriv FA, peatelgede meetod, kaldnurkne rotatsioon)*

Väide		Eestikeelne küsimustik						Venekeelne küsimustik					
		Naine			Mees			Naine			Mees		
		Faktorlaadung		Komm.	Faktorlaadung		Komm.	Faktorlaadung		Komm.	Faktorlaadung		Komm.
		F 1	F 2		F 1	F 2		F 1	F 2		F 1	F 2	
Faktor 1													
1	Olen jõudnud arusaamisele, et lapse eest hoolitsemise probleeme on lihtne lahendada, kui tead, kuidas sinu teod last mõjutavad.	0,478	-0,058	0,204	0,397	0,088	0,203	0,379	0,166	0,233	0,363	-0,154	0,117
6	Ma oleksin heaks eeskujuks noortele emadele/isadele, kes peavad õppima, mida tähendab olla hea lapsevanem.	0,634	-0,004	0,400	0,642	-0,017	0,400	0,772	-0,059	0,555	0,615	0,068	0,412
7	Lapsevanemaks olemisega on võimalik hakkama saada ja mistahes probleemid on kergesti lahendatavad.	0,534	0,083	0,338	0,514	0,035	0,285	0,579	0,164	0,456	0,559	-0,004	0,311
10	Ma vastan oma ootustele lapse eest hoolitsemise oskuste osas.	0,654	0,100	0,504	0,686	0,001	0,472	0,715	-0,069	0,468	0,752	-0,010	0,560
11	Kui keegi on võimeline leidma vastuse küsimusele, mis mu lapsele muret valmistab, olen see mina.	0,556	-0,084	0,269	0,565	-0,080	0,277	0,466	0,196	0,346	0,704	-0,122	0,451
13	Arvestades, kui kaua ma olen ema/isa olnud, tunnen ma ennast selles rollis täiesti koduselt.	0,708	0,093	0,577	0,593	0,147	0,468	0,755	-0,042	0,540	0,636	0,210	0,540
15	Ma usun siiralt, et mul on olemas kõik oskused selleks, et olla oma lapsele hea ema/isa.	0,667	0,016	0,456	0,606	0,057	0,407	0,672	-0,008	0,447	0,718	0,046	0,541
Faktor 2													
2	Olgugi, et lapsevanemaks olemine võib olla rahuldustpakkuv, on see minu lapse praeguses vanuses raske.	0,007	0,561	0,319	0,044	0,505	0,281	0,141	0,527	0,371	0,013	0,593	0,357
3	Ma lähen magama ja ärkan üles tundega, et ma pole väga palju saavutanud.	0,031	0,595	0,373	0,023	0,516	0,279	-0,029	0,649	0,404	-0,042	0,607	0,352
4	Mõnikord, kui ma peaksin omama kontrolli, tunnen, et pigem olen mina see, kellega manipuleeritakse.	0,015	0,623	0,398	-0,063	0,547	0,266	-0,106	0,678	0,401	-0,083	0,640	0,380
5	Mu ema/isa oli paremini valmistunud olemaks hea lapsevanem kui mina olen.	0,045	0,440	0,216	-0,005	0,299	0,088	-0,150	0,478	0,181	-0,102	0,431	0,166
8	Üks keerulisemaid probleeme seoses lapsevanemaks olemisega on see, et sa ei tea, kas sa teed seda hästi või halvasti.	-0,059	0,446	0,176	0,017	0,398	0,166	-0,018	0,452	0,197	-0,035	0,467	0,208
9	Mõnikord ma tunnen, et ma ei saa midagi tehtud.	0,127	0,546	0,385	0,103	0,626	0,471	0,156	0,571	0,438	0,121	0,665	0,513
12	Minu anded ja huvid on teistes valdkondades, mitte vanemluses.	0,140	0,328	0,174	0,240	0,230	0,170	0,205	0,317	0,206	0,382	0,279	0,297
14	Kui emaks/isaks olemine oleks huvitavam, oleksin ma motiveeritud olema parem lapsevanem.	-0,042	0,459	0,193	-0,075	0,549	0,263	-0,074	0,445	0,171	0,108	0,538	0,341
16	Lapsevanemaks olemine tekitab minus pinget ja ärevust.	0,273	0,468	0,423	0,176	0,501	0,377	0,025	0,509	0,272	0,112	0,550	0,357

* Hallil taustal on märgitud faktorlaadungid > 0,4. Tumedas kirjas on märgitud faktorlaadungid > 0,5. F1 = faktor 1, F2 = faktor 2, Komm. = kommunaliteet.

Lisa 2. PSOC küsimustiku faktorlaadungid ja kommunaliteetid kahe faktoriga mudeli korral, 11 väidet (uuriv FA, peatelgede meetod, kaldnurkne rotatsioon)

Väide		Eestikeelne küsimustik						Venekeelne küsimustik					
		Naine			Mees			Naine			Mees		
		Faktorlaadung		Komm.	Faktorlaadung		Komm.	Faktorlaadung		Komm.	Faktorlaadung		Komm.
		F 1	F 2		F 1	F 2		F 1	F 2		F 1	F 2	
Faktor 1 - enesetõhusus													
6	Ma oleksin heaks eeskujuks noortele emade/isadele, kes peavad õppima, mida tähendab olla hea lapsevanem.	0,624	0,003	0,391	0,650	-0,036	0,399	0,769	-0,054	0,552	0,639	0,060	0,440
7	Lapsevanemaks olemisega on võimalik hakkama saada ja mistahes probleemid on kergesti lahendatavad.	0,460	0,161	0,319	0,467	0,100	0,278	0,548	0,208	0,461	0,528	-0,005	0,277
10	Ma vastan oma ootustele lapse eest hoolitsemise oskuste osas.	0,690	0,076	0,540	0,721	0,002	0,521	0,758	-0,104	0,503	0,759	-0,046	0,552
11	Kui keegi on võimeline leidma vastuse küsimusele, mis mu lapsele muret valmistab, olen see mina.	0,572	-0,099	0,275	0,541	-0,070	0,257	0,449	0,175	0,313	0,713	-0,141	0,452
13	Arvestades, kui kaua ma olen ema/isa olnud, tunnen ma ennast selles rollis täiesti koduselt.	0,717	0,078	0,582	0,604	0,133	0,469	0,752	-0,027	0,546	0,640	0,176	0,526
15	Ma usun siiralt, et mul on olemas kõik oskused selleks, et olla oma lapsele hea ema/isa.	0,714	-0,047	0,475	0,621	0,032	0,408	0,663	-0,012	0,431	0,741	-0,007	0,545
Faktor 2 – rahulolu													
2	Olgugi, et lapsevanemaks olemine võib olla rahuldustpakkuv, on see minu lapse praeguses vanuses raske.	-0,014	0,580	0,327	0,103	0,426	0,239	0,155	0,526	0,385	0,016	0,550	0,310
3	Ma lähen magama ja ärkan üles tundega, et ma pole väga palju saavutanud.	-0,025	0,648	0,403	-0,017	0,594	0,342	-0,069	0,710	0,458	-0,068	0,683	0,436
4	Mõnikord, kui ma peaksin omama kontrolli, tunnen, et pigem olen mina see, kellega manipuleeritakse.	-0,011	0,648	0,412	-0,104	0,590	0,294	-0,155	0,743	0,457	-0,105	0,755	0,522
9	Mõnikord ma tunnen, et ma ei saa midagi tehtud.	0,118	0,545	0,382	0,063	0,706	0,550	0,173	0,523	0,396	0,169	0,623	0,496
16	Lapsevanemaks olemine tekitab minus pinget ja ärevust.	0,268	0,444	0,399	0,227	0,421	0,331	0,041	0,455	0,228	0,139	0,435	0,254